

Két és több nyelvű tézaurusz készítésének tapasztalatai az építésügyi tájékoztatásban

TEREBESSY Ákos

A tézauruszok egyre szélesebb körű alkalmazása szükségszerűen összefügg az egyes szakterületi műszaki-tudományos tájékoztatásban a tájékoztatói munka számítógépesítésének intellektuális előkészítésével. Az Egyetemes Tizedes Osztályozás és más hasonló monohierarchikus osztályozó rendszerek a differenciált szakmai információs igények kielégítését már csak részben és nem kellő hatékonysággal tudták biztosítani. Így vált szükségessé olyan rugalmas, több dimenziós, az igények és az ismeretágak fejlődését nyomon követni tudó információkereső nyelvek kidolgozása, amelyek biztosítják az információfeldolgozást és információvisszakeresést a releváns információk korlátlan logikai kapcsolata útján a számítógépek adta lehetőségek felhasználásával.

A tézauruszokra kezdetben az volt a jellemző, hogy egy-egy ország meghatározott, jól körülhatárolható szakterületének az élő szaknyelvben előforduló kifejezéseit és rendszerbe foglalását tükrözték, azzal a céllal, hogy valamely ország nemzeti nyelvén biztosítsák a szükséges információk számítógépes tárolását és keresését. Az így kidolgozott szaktézauruszok tehát valamely szakterület és valamely ország nemzeti nyelvén voltak csak használhatók. Az első időszakban készített tézauruszokat mégis szélesebb körben alkalmazták, mivel az angol nyelv bizonyos mértékig biztosította a tézauruszok nemzetközi használatát. Így az Egyesült Államokban és Nagy-Britanniában, majd később Kanadában kidolgozott szakterületi tézauruszok viszonylag hamar, széles körben elterjedtek, különösen az angol nyelvet nemzeti nyelvként használó országok körében.

Komoly problémaként jelentkezett a tézauruszok kidolgozása az angol nyelvű országok körébe nem tartozó, iparilag fejlett országokban. Egyértelművé vált ugyanis, hogy a tézauruszok egyszerű fordítás útján nem vehetők át az angol nyelvből, és olyan fejlett tőkés államok, mint Franciaország és az NSzK kénytelenek voltak saját tájékoztatói rendszerük hatékonyságának növelése érdekében és a korszerű számítógépes információ-tárolási és keresési módszerek széles körű alkalmazása céljából saját nemzeti nyelvű szakterületi tézauruszaikat kidolgozni. Ez a folyamat azonban nemcsak az említett országok tájékoztatásfejlesztésére jellemző, hanem fokozatosan valamennyi, iparilag fejlettnek mondható európai és ázsiai országra is. Különösen nagy szellemi és anyagi erőfeszítést igényel a nemzeti szaktézauruszok kidolgozása a sajátos nemzeti nyelvvel rendelkező kis országokban (pl. Magyarország), amelyek ezeket a rendszerezett fogalom- és kifejezésgyűjteményeket csak több éves megfeszített munkával tudják elkészíteni. Ma már nagyon sok országban megtalálhatók az építésügyi, a számítástechnikai, az elektronikai, az atomfizikai stb. tézauruszok, amelyeket az egyes országok nemzeti nyelvén, a szakterületi kifejezések összegyűjtése és rendszerezése útján dolgoztak ki.

A tudományos és műszaki fejlődés eredményeképpen előtérbe került nemzetközi gazdasági integrációs törekvések mindinkább növelték a különböző országok műszaki-gazdasági információcseréjének lehetőségét. Ez a gyakorlat-

ban azt jelentette, hogy a gazdasági közösségekbe tömörült országok számára különösen fontossá vált a rendszeres és a tudományos, műszaki és gazdasági élet valamennyi területére kiterjedő információcsere. Ugyanakkor az európai gazdasági közösségekbe (KGST, Közös Piac, EFTA = Európai Szabad Kereskedelmi Társulás) tömörült országok különböző nemzeti nyelvei csak közvetve tudták biztosítani a más országoktól kapott információk hasznosítását, saját fejlődésük és az egész gazdasági közösség fejlődése érdekében. Így a nemzeti nyelveken kidolgozott szakterületi tézauruszok nem segítették, sőt hátráltatták az országok között kicserélt szakmai információk gyors felhasználását, és ezáltal kedvezőtlen hatást gyakoroltak - közvetve - a gazdasági közösségek eredményes fejlődésére. Természetesen túlzás lenne a fejlődési folyamatban a reálisnál nagyobb jelentőséget tulajdonítani a nemzeti szakterületi tézauruszoknak, de kétségtelen, hogy a hatékony információcserét bizonyos mértékig gátló szerepük helyezte előtérbe a két és több nyelven kidolgozandó szakterületi tézauruszokat. Több éven keresztül folyt a különböző országok tájékoztatási szakemberei között a vita arról, hogy az információk tartalmi feldolgozásában egységesen vissza kell-e térni az ETO-hoz, vagy a több országban kidolgozott szakterületi tézauruszok egyeztetését kell-e a legrövidebb időn belül elvégezni. A vita még ma sem dőlt el teljességgel az egyik, vagy a másik nézet javára, de az UNESCO által kezdeményezett UNISIST program jelenleg is folyó munkálatai jelzik, hogy az információcsere rendkívül fontos problémája a kapott és adott információk tartalmi feldolgozásánál egyaránt az információk egységes szempontok szerinti rendszerezése és az egységesen alkalmazott információkereső nyelv használata.

A KÉT ÉS TÖBB NYELVÜ TÉZAURUSZOK SZEREPE AZ ORSZÁGOK KÖZÖTTI INFORMÁCIÓCSERÉBEN

A tézauruszok kidolgozása már eddig is rendkívül sok olyan problémát vetett fel, amelyeket a további hasonló munkálatoknál feltétlenül célszerű figyelembe venni. Így az első két, ill. több nyelvű tézauruszok készítői között voltak azok, akik az említett tézauruszok kidolgozását a több nyelvű szótárakkal azonos módon kívánták elvégezni. Ezzel az egyszerű fogalomfordítási módszerrel azonban nem sikerült a várt eredményt elérni. Ezek a két, illetve több nyelvű tézauruszok csak azon a nyelven voltak használhatók, amelyen eredetileg kidolgozták őket. A fordítással létrehozott más nyelvű variánsok csak korlátozott mértékben váltak használhatóvá. A tézauruszok deskriptorai ugyanis az élő szaknyelvből kiválasztott összetett szakkifejezések, amelyek csak részben azonosak a fogalmak szótári alakjával. Ennek megfelelően az egyik nyelven kidolgozott teljes deskriptor-készlettel rendelkező tézaurusznak két, illetve több nyelvű tézaurusszá fejlesztése csakis a deskriptorok megfelelő értelmezése és nem egyszerű fordítás útján végezhető el. A nyelvek, de különösen az egyes nyelveken belüli szaknyelvek egymástól eltérő sajátosságai meglehetősen megnehezítik a deskriptorok azonos értelmezését a különböző nyelveken. A nyelvi eltérések különösen az egymástól alapvetően különböző nyelvcsaládokhoz (pl. finn-ugor-szláv) tartozó nemzeti nyelvek esetén okoznak meglehetősen nagy problémát. Az angol alapnyelvű tézauruszok átvételénél elsősorban nagy problémát jelentenek a homonimák, amelyek azonos értelmezése más nyelveken csak az egyes deskriptorok megfelelő

magyarázata esetén oldható meg. A két és több nyelvű tézauruszok kidolgozása kétféleképpen lehetséges: vagy az egyik ország által kimunkált deskriptorkészlet értelemszerű adaptációjával, vagy a két, illetve több nyelvű tézauruszok összeállításában érdekelt országok szakembereinek közös munkájával. Az utóbbi években mindkét változat előfordult, de mégis inkább az előbbire találunk több példát.

A különböző gazdasági közösségekben résztvevő országok számára nélkülözhetetlen, de a gazdasági közösségek között is hasznos az összegyűjtött és feldolgozott információk gyors cseréje. Ezt a mai lehetőségek és differenciált követelmények között csakis a számítástechnikai eszközök és módszerek segítségével célszerű megoldani. Az iparilag fejlett országokban az információk gyors cseréjéhez szükséges számítógépek és berendezések, valamint az információk mágnesszalagon történő szolgáltatásához, illetve átvételéhez szükséges számítógép-programok rendelkezésre állnak, azaz az alapvető gépi (hardware, software) feltételek megvannak az információk gyors és korszerű formában történő kicseréléséhez. A legfontosabb tehát a cseréhez szükséges intellektuális információfeldolgozási feltételek biztosítása: a két, illetve több nyelvű tézauruszok kidolgozása és alkalmazásuk biztosítása az információcserében résztvevő országokban. Lényeges, hogy a kimunkált tézauruszok deskriptor-készletét az erre közösen kidolgozott, koordinált indexelési szabályok szerint használják, elkerülve ezzel a deskriptor-kapcsolatok félreérthetőségét és az ennek következményeképpen keletkező információs "zaj"-t.

A KGST ORSZÁGOKBAN FOLYÓ MUNKÁK A TÖBB NYELVŰ TÉZÁURUSZOK KIDOLGOZÁSÁRA

A KGST országokban a különböző ágazatokban több év óta folyó információcseré hatékonyságának növelése érdekében megkezdődött az ágazati több nyelvű szaktézauruszok kidolgozása. Az egyes ipari ágazatokban fokozatosan fejlődő gazdasági integráció jelentős mértékben serkentette az ágazati tájékoztatási rendszerek, és ezeken belül a több nyelvű tézauruszok részletes kimunkálását. A KGST tagországok között meglévő nyelvi különbségek (szláv nyelvek, német, román, magyar) a több nyelvű tézauruszok kidolgozását még akkor is szükségessé tették, ha a gazdasági szervezeten belül az elfogadott közös tárgyalási nyelv az orosz. A közös információkereső nyelv (= több nyelvű tézaurusz) szakágazatonkénti kidolgozása, valamint az ezek egységes használatára összeállított szabályok csak az alapjait teremtik meg a hatékony információcserének. A gazdasági integrációban résztvevő tagországok különböző és egymástól meglehetősen eltérő számítógépei, továbbá az ezekkel szoros összefüggésben lévő különböző programok szükségessé teszik, hogy az intellektuális előkészítést követően a technikai (hardware) és a program (software) kérdéseket is egyeztessék.

Az információcserében résztvevő országoknak tehát biztosítaniuk kell:

1. a közösen kidolgozott több nyelvű tézaurusz használatát nemzeti nyelven,
2. a deskriptorokhasználatára kidolgozott koordinált indexelési szabályok következetes alkalmazását,

3. a feldolgozott információ rögzítését az erre meghatározott, egységes adathordozón, az előre megállapított adatcsoportokkal,
4. az információk átvételéhez és átadásához szükséges számítógépi feltételeket,
5. az átadáshoz és átvételhez szükséges és a közösen elfogadott feltételeknek megfelelő programok kidolgoztatását és alkalmazását.

A felsorolt, meglehetősen sokféle feltétel az egyes ágazatok tájékoztatási szakemberei és speciális számítógépes szakemberei több éves, jól összehangolt munkájának eredményeképpen biztosítható.

A nyelvi eltérések mellett jelentős mértékben nehezíti a felsorolt feladatok gyors elvégzését a résztvevő országok egymástól eltérő ipari ágazati szerkezete. Több ágazatban csak az eltérések mértékének meghatározását követően kezdődhetett meg az információcserét megalapozó több nyelvű tézauruszok kidolgozása. Így a hazai népgazdasági ágazatok szerint: az építésügyben, a kohó- és gépiparban és a nehéziparban sikerült eddig a KGST országok közötti ágazati információcserét leginkább előkészíteni.

A KGST ORSZÁGOK KÖZPONTI ÉPÍTÉSÜGYI TÁJÉKOZTATÁSI SZERVEINEK EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL KIDOLGOZOTT NEMZETKÖZI ÉPÍTÉSÜGYI TÉZAUROSZ

A Nemzetközi Építésügyi Tézaurusz (a továbbiakban: NÉT) kidolgozását 1969-ben a német, csehszlovák és a magyar építésügyi tájékoztatási szakemberek közreműködésével kezdték el. Az együttműködés eredményeképpen 1971-re a felsorolt országok közös makrotézauruszt dolgoztak ki, amely mintegy alapul szolgált a további munkához.

1972-ben a KGST-tagországok szakértői csoportjából elsősorban a Szovjetunió és az NDK illetékes építésügyi szakemberei megkezdték a NÉT részletes kidolgozását. Az 1973. őszére két nyelven kidolgozott és mintegy 10 ezer deskriptort magába foglaló bázistézaurusz képezi a NÉT többnyelvű tézauruszának alapját.

A két nyelvű bázistézaurusz 13 tematikai mezőbe, 275 csoport-deskriptorhoz sorolja a 10 ezer deskriptort. A két nyelvű bázistézauruszt a BNK, CsSzSzK, MNK, NDK és a SZU szakértőiből álló munkacsoport a kiválasztott fogalmak megfelelő értelmi egyeztetésével készítette el. A bázistézaurusznak grafikus és szisztematikus részétdolgozták ki, a betűrendes részt jelenleg készítik. Az első változat kimunkálását követően a további fejlesztési, tökéletesítési feladatok megoldását tüzték ki célul. Jelenleg a második tökéletesített variáns készült el, és ezzel úgy tűnik, hogy az első és egyuttal legnehezebb szakasz lezárult.

A bázistézaurusz kidolgozásával párhuzamosan folyt két fontos tézaurusz-feladat teljesítése:

1. A nemzeti tézauruszok kidolgozásának módszertani útmutatója;
2. A tézaurusz kódolási rendszerének kidolgozása.

A tézaurusz első változatával az időközben kidolgozott koordinált indexelési szabályzat alapján vizsgálatokat végeztek el. A résztvevő országok központi építésügyi tájékoztatási szervei az első kísérleti szakaszban 400 közleményt indexeltek a két nyelvű bázistézauruszsal. A kísérlet eredményeképpen a tézaurusz módosítására tettek javaslatot, amelyet az országok képviselői-

nek egyetértése esetén átvezettek a deskriptor-készletben. A második kísérleti szakasz eredményeként jelentős átcsoportosításokat határoztak el a tézaurusz-fogalmak rendszerében. A harmadik kísérleti szakaszban, amely 1976-1977-ben kerül lebonyolításra, a tézaurusz alapján kiépített szakirodalmi adattár használhatóságát kívánják vizsgálni a konkrét keresések relevanciafokának statisztikai elemzésével. Ezek a több országban végrehajtott kísérletek a kidolgozott bázistézauruszok gyakorlati alkalmazhatóságát és az információfeldolgozás egységes szempontok szerinti elvégzését szolgálták, illetve szolgálják.

A kidolgozott bázistézaurusz teljes deskriptorkészletének egyértelműsítését, azaz a kicserélt információk félreérthetőségét kívánták fokozottabban elkerülhetővé tenni a deskriptorok kódolásával. Az erre vonatkozóan kimunkált magyar javaslat szerint a bázistézaurusz minden fogalmának egy, és csakis egy, hatjegyű, tisztán numerikus kód felel meg, amely így a deskriptor azonosító jele is. A deskriptorok kódjai bizonyos számintervallummal ugrószámozva követik egymást, de a hatjegyű számból világosan kiderül, hogy a deskriptor, mely tematikai mezőbe és azon belül melyik csoport-deskriptorhoz tartozik. Ezen túlmenően a deskriptorok kódjai nem követik a fogalmi hierarchiát, hanem ugrószámokként növekvő nagyságrendben kerülnek a deskriptorok mellé. Az így kialakított tisztán numerikus kódnak a tézaurusz polihierarchikus felépítését és a több nyelvűséget tekintve igen nagy a jelentősége. Szerepük az indexelés gyors elvégzésében is jelentős, hiszen a kódok segítségével a fogalmak jól memorizálhatók, és a más nyelveken indexelt dokumentumok tartalma a deskriptorkódok ismeretében egyszerűen meghatározható.

A NÉT BÁZISTÉZÁURUSZAI ÉS AZ EZEKRE ÉPÜLŐ NEMZETI TÉZÁURUSZOK RENDSZERE

A NÉT orosz-német nyelvű bázistézauruszt már az előző fejezetben részletesen ismertettem. A két nyelven kidolgozott tézaurusz deskriptorai képezik a Nemzetközi Építésügyi Ágazati Tudományos és Műszaki Információs Rendszer (NÉÁTMIR) információkereső nyelvét. A tézaurusz, mint a rendszer bázistézaurusza alapul szolgál valamennyi KGST ország építésügyi tézauruszához. A bázistézaurusz alapján minden ország a deskriptorok megfelelő értelmezésével elkészíti a bázistézaurusszal teljesen kompatibilis nemzeti tézauruszt, vagyis a bázistézauruszt nemzeti nyelven. A NÉT bázistézaurusza alapján alakul ki a nemzeti nyelvű tézauruszok rendszere, amelyet most már mindenki a saját nemzeti nyelvén használhat, és amely kompatibilitása következtében teljességgel alkalmas a zavartalan információcserére.

A NÉT deskriptorai két részből állnak:

- a) a közösen meghatározott hatjegyű azonosító kódszámból,
- b) a verbális részből (a deskriptor szöveges formában).

Az így kidolgozott és két nyelvűből több nyelvűvé fejlesztett tézaurusszal lehetővé válik az is, hogy az egyes országok a feldolgozott információkat saját nemzeti nyelvükön küldjék meg egymásnak. Az információk tartalmi relevanciája ugyanis a közösen használt deskriptor-készlet és a deskriptorok mellett szereplő azonosító kódszám segítségével könnyen, és a számítógépek használatát tekintetbe véve gyorsan megállapítható.

A teljes kompatibilitás folyamatos biztosítása a sikeres információcsere szempontjából elsődleges fontosságú. Így az érdekelt országok szakemberei folyamatosan javaslatot tehetnek a NÉT fogalomkészletének bővítésére, de a bővítés csak akkor kerülhet átvezetésre a bázistézauruszban és annak nemzeti nyelvű megfelelőiben, ha azt az országok szakértőiből álló tanács egységesen elfogadta. A javasolt fogalmak használata csakis az elfogadást követően megengedett. Az itt leírtak nemcsak a bővítésekre, hanem valamennyi módosításra vonatkoznak. A bővítésre, illetve módosításra vonatkozó javaslatokat bármely résztvevő ország beküldheti a tézaurusz folyamatos gondozásával megbízott szovjet és német bázisszervnek, míg az elfogadást követően az egyes országok nemzeti szervei kötelesek gondoskodni a változtatások átvezetéséről a NÉT nemzeti nyelvű változataiban.

Az elfogadott módosításoknak, illetve bővítéseknek megfelelően az MNK építésügyi tájékoztatási szerve (az Építésügyi Tájékoztatási Központ - ÉTK) gondoskodik az új deskriptorok kódjainak meghatározásáról és az átcsoportosított deskriptorok kódjainak megváltoztatásáról. Az ugrószámok kódrendszer lehetővé teszi az új deskriptorok zavartalan beilleszthetőségét a nekik megfelelő helyre a fogalomrendszerbe.

A két nyelvű (orosz-német) bázistézaurusz és nemzeti nyelvű (cseh-szlovák, magyar, lengyel, román) változatai képezik a NÉT rendszerét, amelyben folyamatosan gondoskodnak a résztvevő országok szakemberei a közös információkereső nyelv további összehangolt fejlesztéséről. A NÉT deskriptorkészletének megfelelőségét időnként közös kísérletekkel ellenőrzik, és a kísérletek összesített eredményei alapján végzik el a szükséges nagyobb módosításokat a tézauruszon.

A NÉT MAGYAR NYELVŰ VÁLTOZATA MINT A TÖBBI KGST ORSZÁGGAL FOLYTATANDÓ ÉPÍTÉSÜGYI INFORMÁCIÓCSERE FONTOS ESZKÖZE

A KGST országok építésügyi tájékoztatási szerveinek szakemberei által közösen kidolgozott Nemzetközi Építésügyi Tézaurusz jelenleg csak a grafikus és a szisztematikus részből áll, azaz a betürendes harmadik főrész még nem készült el. Az eddigi ismertetésből kiderül, hogy jelenleg a NÉT-ben csakis a deskriptorok találhatóak meg, a nem-deskriptorok nem, és nincs kidolgozva a deskriptorok közötti rokoni kapcsolati rendszer, valamint a tézaurusz teljes utalási rendszere, amely nagymértékben növeli az indexelés gyorsaságát, és ezzel együtt a tézaurusz használhatóságát.

A tézaurusz betürendes főrésze azonban már csak a használható deskriptorok vonatkozásában dolgozható ki több nyelven. A különböző deskriptorok szinonimái (nem-deskriptorok) ugyanis csak külön-külön a NÉT nemzeti nyelvű változataiban munkálthatók ki teljes részletességgel. Ugyanez vonatkozik a több jelentésű, de formailag azonos deskriptorokra (homonimák) is, továbbá a rokoni kapcsolatokra és utalásokra. A felsoroltak olyan - az egyes nyelvek szerint egymástól eltérő - fogalmi körbe tartoznak, amelyeket már nem lehet közösen az értelmi egyezés alapján meghatározni. A NÉT valamely deskriptorának ugyanis lehet azonos szinonimája a cseh, lengyel vagy orosz nyelvekben, de a német vagy magyar nyelvben már egyáltalán nem valószínű, hogy van szinonimája. Ugyanakkor más deskriptorok magyar, illetve német szinonimáinál nyilván fordított a helyzet. Ezeket figyelembe véve kicsi a valósi-

nüsege annak, hogy a több nyelvű tézaurusz különböző nemzeti nyelvű változataiban a nem-deskriptorokat azonos deskriptorokról azonos számban határoznák meg. Éppen ezért az érdekelt országok szakértői megállapodtak abban, hogy a betürendes főrész nemzeti nyelvű változatát minden ország nyelvi sajátosságai szerint külön-külön, önállóan dolgozza ki.

A NÉT hazai megfelelőjének kidolgozását az előbbieken megadott szempontok szerint kezdtük meg. Először a NÉT magyar nyelvű grafikus és szisztematikus táblázatai készültek el. Ezután a teljes deskriptor-készletet lyukszalagra rögzítettük és számítógéppel elvégeztettük a 10 ezer deskriptor betürendbe rendezését. Az így elkészült betürendes deskriptor-jegyzék csak az alapját képezi a betürendes főrésznek, amely a fogalmak hierarchikus, tiltott és rokon kapcsolatait kellőképpen tükröző, a szükséges "lásd" és "lásd még" utalásokat tartalmazó, valamennyi deskriptort és nem-deskriptort magába foglaló tézaurusz-kötet. Az így összeállított betürendes főrész az indexelésre szolgáló legteljesebb deskriptor-készletet tartalmazni fogja, biztosítva a módosítások és kiegészítések folyamatos átvezetését. A mágnesszalagon tárolt teljes deskriptor-állományból bármikor lehet törölni a megszünt deskriptorokat, és bevinni az újakat, majd ezt követően a módosításokat is tartalmazó teljes betürendes jegyzéket időszakonként számítógéppel újra kiírni.

A felsorolt 3 főrész (grafikus, szisztematikus, betürendes) kiegészítésének tekinthető a kódszámok egymásután következő sorrendjében számítógéppel kiírt deskriptorjegyűk, amely lehetővé teszi a kódszámok közvetlen értelmezését, és jelentős segítséget nyújt az új kódszámok meghatározásánál is.

Az építésügyi tájékoztatásban kidolgozott számítógépes információtaroló és -kereső rendszer programjai lehetővé teszik, hogy a deskriptorok segítségével elvégzendő visszakeresést a deskriptorok verbális részével és a kódokkal egyaránt végre lehet hajtani. Tehát a kereséshez sok esetben elegendők a szükséges deskriptor-kódok.

A TÖBB NYELVŰ ÉPÍTÉSÜGYI TÉZAUROSSZAL KAPCSOLATOS HAZAI TAPASZTALATOK

Az előbbi fejezetekben részletesen ismertetett Nemzetközi Építésügyi Tézaurusz a KGST országok építésügyi tájékoztatási szervei által közösen kidolgozott információkereső nyelv.

A NÉT az alábbi országok közötti korszerű számítógépes információcserét kívánja lehetővé tenni:

Bulgária
Szovjetunió
Csehszlovákia
Lengyelország
Románia
NDK
Magyarország

(Kuba és Mongólia csak később kapcsolódik be az információcserébe.)

A felsorolt országok közül az NDK, a Szovjetunió, Csehszlovákia és Magyarország rendelkezik már a NÉT nemzeti nyelvű változatával. A többi országban jelenleg dolgoznak a nemzeti nyelvű változaton.

Tapasztalataink szerint a KGST-ben résztvevő országok fokozatos ágazati integrációjában jelentős szerepet játszik - szinte nélkülözhetetlen velejárója - a szükségszerűen növekvő információcsere. Az információcsere hatékonysága csakis a számítógépes eszközök és módszerek alkalmazásával biztosítható kellő szinten, amelynek elengedhetetlen alapja a közös információkereső nyelv: a több nyelvű tézaurusz. A KGST országok építésügyi szervei által a közös tézaurusszal végzett kísérletek eddig azt igazolták, hogy a NÉT erre alkalmas, és a további eredményes információcsere egyetlen lehetséges eszköze.

Ugyanakkor tudomásul kell venni, hogy a nemzetközi együttműködés érdekében kidolgozott több nyelvű tézaurusz csak ritkán felel meg teljességgel egy-egy ország szakágazati információigényeinek. Éppen ezért ki kell fejleszteni a saját nemzeti igényeket fokozottabban tekintetbe vevő, a NÉT-tel kompatibilis nemzeti tézaurust is.

A hazai építésügyi tájékoztatás ismertett állásfoglalása a több nyelvű tézauruszokról, valamint az e téren eddig végzett munka bizonyítja, hogy a nemzetközi információcsere érdekében minden ipari ágazatban szükségszerűen ki kell dolgozni a közös információkereső nyelvet. A Nemzetközi Tudományos és Műszaki Rendszer információkereső nyelvrendszere várhatóan az ágazati és speciális alrendszerek több nyelvű tézauruszaiból jön létre, amely makrotézaurusz szinten biztosítja az alrendszerek közötti kapcsolatot.

IRODALOM

SPRANGER, Ursula: Zusammenführung verschiedensprachiger und unterschiedlich strukturierter Thesauen unter einem gemeinsame Code. = Informatik, 20. évf. 1973. 6. no. 15-17. p.

ARSZENOV, Sz. T. - MUZRUKOV, N. B. - MAKARENKO, N. R.: Problemü jazükovoj szovmesztimoszti v mezsdunarodnoj sziszteme naucsnoj i tehniceszkoj informacii. (A nyelvi kompatibilitás problémái a Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Rendszerben.) = Problemü Szozdanija i Razvitija MSzNTI 1974. 1. no. 5-15. p.

PRICE, N. H. - BYE, C. - NIBLETT, B.: On-line searching of Council of Europe conventions and agreements. A study in biliungual document retrieval. = Information Storage and Retrieval, 10. évf. 1974. 3-4 no. 145-154. p.

ROSENBAUM, Hans-Dieter: Methodische Grundsätze für die Erarbeitung mehrsprachiger Thesauen der Mitgliedsländer des RGW. = Informatik, 21. évf. 1974. 2. no. 17-21. p.

UNGURIAN, Olgierdi: Problem wyboru jezyka informacyjnego dla krajowego systemu. = Aktualne Problemy Informacji i Dokumentacji. 19. évf. 1974. 1. no. 14-20. p.

MOJZISEK, J.: Perszpektivü razvitija IPJa v nacional' nüi mezsdunarodnüh szisztemah naucsno-techniceszkoj informacii. (Az információkereső nyelvek fejlődésének perspektívái a nemzeti és nemzetközi tudományos-műszaki információs rendszerekben.) = Problemü Szozdanija i Razvitija MSzNTI, 1975. 1. no. 9-17. p.